

PROVEN

Indhold

Formandsberetning	side 02
Referat af generalfors	- 05
4.maj arrangement	- 06
Træhesten	- 08
Set med barnets øjne	- 13
Vi fik et navn	- 16
Vinderød var størst	- 17
Erindringer fortsat	- 17
Foreningsarr.	- 21

Den spanske kappe. Et andet af
middelalderens strafferedskaber

*Frederiksværkegnens
Historiske Forening*

Nr. 19 5. årgang - juni 2008

Siden sidst ved formanden

Formandens beretning 2008.

Lever vi op til vor formålsparagraf? Ja, med alle vore aktiviteter, som er åbne for alle, og jeg hører kun ros.

Vort medlemstal ca. 400 er vel

egentlig godt, men stigningen er gået helt i stå! Hvorfor?

Er potentialet ikke større?

I Halsnæs Kommune er der en ældre og 2 ½ gang større historieforening i Hundested, som vi har et

Bestyrelsen:

Foreningens email: fhf@mailme.dk
Hjemmeside: www.frvhistorie.dk

Formand:

Bengt Sørensen
Magnesvej 4
3370 Melby
tlf. nr. 47 92 38 44
bengts@mail.dk

Næstformand:

Axel Hvidtfeldt
Ællingevej 4
3360 Liseleje
tlf. nr. 47 92 31 40
ahv@mail.dk

Kasserer:

Carl Jensen
St. Havelsevej 92
3310 Ølsted
tlf. nr. 47 74 93 35

Sekretær:

Christina Ax
Hillerødvej 112
3300 Frederiksværk
tlf. nr. 47 77 26 54
fhf@mailme.dk

Ole Friis Jensen
Auderød Byvej 10
3300 Frederiksværk
tlf. nr. 47 72 33 93
tofriis@hotmail.dk

Kirsten Ebbensgaard
Strandgade 2 b
3300 Frederiksværk
tlf. nr. 47 77 27 70
Kirsteneb@mail.dk

Jørgen Tved
Smedebakken 16
3300 Frederiksværk
tlf. nr. 47 77 00 23
tved@email.dk

Jan E. Hansen
Strandvejen 27 C
3300 Frederiksværk
tlf. nr. 47 72 11 76
syvogtyve@mail.dk

Gurli Jeppesen
Bagerstræde 1 H
3300 Frederiksværk
tlf. nr. 47 72 36 63

Redaktionen:

Jørgen Tved (ansv.)
Christina Ax
Axel Hvidtfeldt

Stof til næste nummer bedes indsendt snarest. Læserindlæg er ikke nødvendigvis udtryk for foreningens holdning.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Layout: Per Erck

Halsnæs Kommune.
Eget tryk.
Oplag: 450

ISSN: 1604-0678

Titel: Prøven

særdeles godt samarbejde med. Den har et endnu mere lokalpræg helt ned i detaljer, som huse, gader og fotografier. Det er der stor interesse for, især gennem deres flotte medlemsblad.

Men vi kan være stolte over deltagertallet til vore arrangementer, som ligger på 80-100 personer, ja, ved specialarrangementer en del højere.

Men alt kan og skal gøres bedre. Vi er ved at indlede et lidt tættere samarbejde med Industrimuseet i Frederiksværk med en skriftlig formuleret aftale.

Industrimuseet har, synes vi, en særdeles dygtig ledelse med flotte visioner og samme formål for Frederiksværkegnen som os med udbredelsen af og kendskabet til forståelsen af historien.

Vore foredrag, som der holdes ca. 7 stk. af om året, starter som regel i det lokale, men vi anser det for meget væsentligt, at de breder sig ud i et større perspektiv og giver langt større udsyn.

Nogle foredrag kombineres med en såkaldt "bytur" i lokalområdet. Nogle følges op af en stor artikel i "Prøven".

Vi har som regel 3 "byture" i sæsonen med langt over 100 deltagere, hvilket bestyrelsen føler som en stor opmuntring. Også disse kan følges op med en artikel. Det vil f.eks. "Lynæsturen" i 2007 med Søren Jessen blive i et kommende nummer.

Derved kommer jeg ind på en meget vigtig del af foreningens foretogsomhed, medlemsbladet "Prøven".

Det har været en standende diskussion i bestyrelsen, hvornår vi fik råd til et mere præsentabelt blad, dermed er vi fremme ved økonomien og medlemstal. Det står vel rimeligt til, men heller ikke bedre. Vi kan ikke udgive et flottere blad uden større medlemstal eller lidt højere kontingent. Men selv der er der et problem, som skal løses. Vægten og sideantallet kontra portoen. Personligt mener jeg, der skal findes en løsning for at komme lidt længere ud og frem.

Jeg ved godt, at de blade, jeg sammenligner os med, har nogle andre økonomiske muligheder, end vi umiddelbart har.

Vi vender lidt tilbage til vore foredrag, som er en meget synlig del af vore arrangementer. Det er jo ikke uvæsentligt, hvem der holder dem. Selvfølgelig er det bedst, hvis det har en bred interesse.

I det forløbne år har vi haft nogle meget dygtige foredragsholdere, som også gjorde dem levende. Eksempelvis Frank Allan Rasmussen leder af Industrimuseet Frederiksværk - dr. phil. Flemming Kaul fra Nationalmuseet - cand.mag. Stig Colbjørn Nielsen, om togene - cand.mag. lektor Søren Jessen fra Hundested, men ikke at forglemme fhv. skovfoged O.A.K. Nielsen - chefarkivar Inge Bundsgaard fra Rigs- og Landsarkivet og historiker Bjørn Westerbek Dahl.

Foråret er startet med flotte foredrag af fhv. departementchef Jørgen Varder om sygehusene, Frank Allan Rasmussen om bestyrelsesformand H. P. Christensen (Stålvælsesværket) og Søren Jessen om Hundested.

Byturene kan også kun betegnes som succeser og somme tider med overvældende interesse.

Busturene har også et pænt engagement med god tilslutning og bringer os uden for de lokale cirkler.

Vort årlige Skt. Hans arrangement var der igen en meget stor tilstrømning til.

Vi lærte noget om bålopsætning, så det skulle blive bedre i år, hvor den kendte kunstner Leif Nielsen har lovet at holde båletalen.

Hyllingebjergstenen har vi ikke glemt. Axel Hvidtfeldt arbejder med denne og fremstillingen af en kopi med stor dygtighed og energi.

Arresødalbogen er Lektor Søren Jessen netop gået i gang med, og vi glæder os til dens udgivelse.

Jeg kan også nævne, at Halsnæs Kommune har meddelt os, at man nu er ved at købe Palæet, som derefter vil blive overdraget til Industrimuseet. Vor forening har været meget aktiv i den proces, og

vi håber, at vi med tiden kan få en permanent tilstedeværelse i det historiske hus, som skal nyindrettes.

Det skal også bemærkes, at den tidligere Lokalliste i Frederiksværk Kommune har sponsoreret os med kr. 1.500,00 og det er vi dem dybt taknemmelig for.

Jeg vil slutte med at takke bestyrelsen for et stort og engageret arbejde, hvor vi også har det godt sammen ikke mindst p.g.a. Else og Carl, der afholder alle vore møder.

Her skal også lyde en tak til Per Erck, som laver lay-outen til medlemsbladet og flotte plakater, samt Hans Engelund for arbejdet med vor flotte og vigtige programfolder.

Dog lige til sidst, tak til alle medlemmer for opbakningen med en lille opfordring – kom med kommentar, forslag m.m. på vore telefoner eller mail, men også gerne i "Prøven".

Bengt

Referat af ordinær generalforsamling 23. april 2008

Som dirigent blev valgt Hans Engelund, som startede med at konstatere, at generalforsamlingen var lovligt indkaldt.

Dernæst aflagde formand Bengt Sørensen beretning om foreningens virksomhed (se formandens beretning andet steds i bladet). Fra salen var der forslag om at fokusere mere på yderområderne. Det blev taget til efterretning, og formanden bemærkede, at vi har arrangementer i Melby i år, men vi vil bestræbe os på at komme hele vejen rundt. Beretningen blev godkendt.

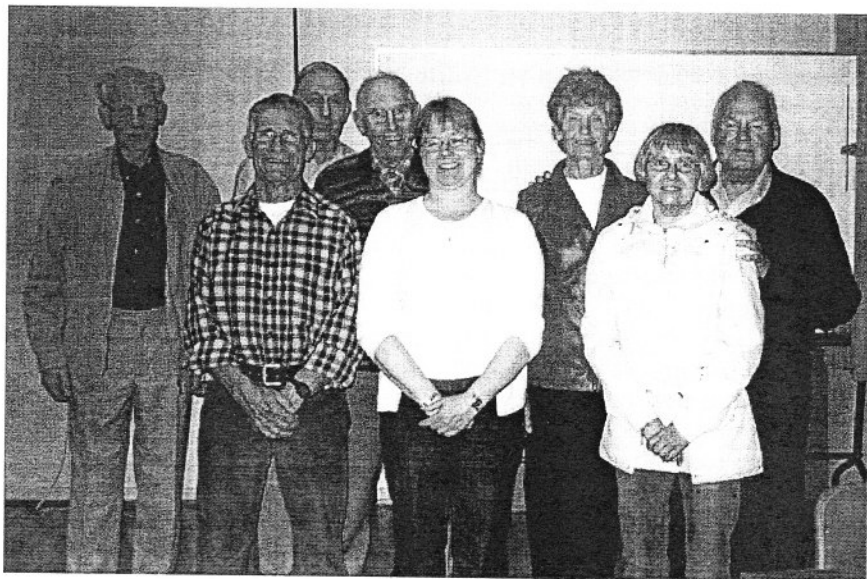
Kasserer Carl Jensen gennemgik regnskabet. De vigtigste indtægter er kontingenterne, kaffe penge og tilskud fra Kulturelt Samråd, mens udgifterne hovedsagelig fordeler sig på annoncer, foredrag, porto, bustransport og servering ved møderne. Regnskabet balancerer på 131.885,13 kr. Regnskabet er blevet revideret og blev godkendt på generalforsamlingen.

Næste punkt var fastsættelse af kontingentet. Eftersom foreningen gerne vil have penge til at lave en bedre udgave af Prøven, foreslog bestyrelsen, at kontingentet blev

sat op fra 100 til 120 for enkeltmedlemskaber og fra 150 til 190 for husstandsmedlemskaber. Det vil give os 6.500 mere at gøre godt med, og et bedre tryk vil koste ca. 10-12.000 kr. om året. På generalforsamlingen fik medlemmerne et særtryk af Prøven i en udgave, som den kunne komme til at se ud, og som har bedre billedgengivelse. Alle medlemmer vil modtage dette særtryk. Med en kontingentstigning vil økonomien kunne bære trykningen i denne standard. Fra salen blev foreslået, at man lavede nogle mere runde tal, så kontingentet blev sat til 125 og 200 kr. Desuden blev papirkvalitet m.m. diskuteret med henblik på en billigere pris. Det blev foreslået, at man skulle bruge samme papir hele vejen igennem og ikke en tyk-

kere for- og bagside, og endelig ville flere hellere have et mere gultligt papir og ikke glittet papir. Til sidst blev der stemt om foreningens forslag og salens forslag til kontingentet. Sidstnævnte blev vedtaget med stort flertal. 1 stemte for bestyrelsens forslag og 3 undlod at stemme.

Der var ingen indkomne forslag, så man gik over til valg af bestyrelsesmedlemmer. Carl Jensen, Gurli Jeppesen, Axel Hvidtfeldt, Jørgen Tved og Christina Ax blev genvalgt. Rigmor Martens blev genvalgt som revisor. Under eventuelt meddelte Kirsten Ebbensgaard, at foreningen og Melby menighedsråd har arrangeret et foredrag den 8. september i Melby sognegård om modstandsgruppen Holger Danske.

FHF's bestyrelse 2008 er fra venstre: Bengt Sørensen, Jan E. Hansen, Carl Jensen, Jørgen Tved, Christina Ax, Kirsten Ebbensgaard, Gurli Jeppesen og Axel Hvidtfeldt.

4. maj – en god oplevelse.

Foreningens arrangement d. 4. maj i år blev en god oplevelse. 40-45 var mødt frem til Mindestenen i Nørregade, her i blandt 3 af de gamle frihedskæmpere. Vore efterlysninger om Otto Jørgensen, som vi bl.a. omtalte i Prøvens særnummer, har båret frugt i rigt mål, og både Ottos datter, barnebarn og oldebarn deltog i hele arrangementet. Det var også en glæde at se Karl Ejner W. Jensens datter Gitte, der sammen med sin mand Nikolaj Mortensen har gjort et stort arbejde med at grave hele den historie frem, som vi op til dagen bragte i Prøvens særnummer.

Ved stenen i Frederiksværk holdt Jørgen Tved denne tale :

For nogle år siden hørte jeg en gammel frihedskæmper sige: ” Når uret bliver ret – bliver modstand en pligt.. Nu er vi samlet her i dag for at fejre den 4. maj, der er kaldt Danmarks lykkeligste dag. Vi, der oplevede denne dag i 1945, har fortalt vore børn og børnebørn om denne dag. De ser måske lidt skævt til os og siger, den lykkeligste dag var, da Danmark vandt europamesterskabet i fodbold i 1992, og ikke dengang i stenalderen, som I fortæller om. Vi vil trods deres påstand stadig have lov at fejre og mindes d. 4. maj 1945. Vi havde frygtet afslutningen på krigen og besættelsen. Vi havde frygtet, at bomber og granater skulle regne

ned over os, at vore huse og byer skulle ødelægges, før de tyske styrker som rotter var jaget ud af deres huller.

Pludselig var trykket væk. Der kom ikke nogle bomber, og kanoner fik lov at tie. Og nu kom de frem. De meget modige mennesker, der havde forberedt sig til kamp. Vi kikkede og så, at det var en arbejds-kammerat, en nabo, ja måske en vi var i familie med, der havde bemærket uretten og efterlevet parolen om, at uret var det en pligt at bekæmpe. Jeg tror, at man skal have oplevet denne dag for helt at forstå vore følelser.

Vi står her også for at hædre og

mindes. På stenen her er 3 navne:

Kranfører Niels Jessen, der faldt under en våbentransport, hvor det ene fordæk i den bil, de kørte i, eksploderede, og bilen endte næsten oppe i et træ. Alle i bilen blev såret. Mik Ib Michaelsen fik kun nogle snitsår. En anden fik brækket nogle ribben. På bagsædet var Niels Jessen død og den anden besvimet. Jessen måtte man efterlade i bilen, de øvrige kom bort.

Erik Thomle Nielsen mistede livet ganske kort efter befrielsen. En lastbil skulle fra Arresødal til Melbylejren. Tyskerne måtte ikke køre, uden at det var ifølge med modstandsbevægelsen. Da tyskerne bad om eskorte, var Thomle på vagt, og da han talte tysk, påtog han sig at være med som eskorte. Ved Støbeled gik det galt. Et råb om at standse blev ikke hørt, så fra vejspærringen blev der skudt fra begge sider af vejen. Nogle tyske officerer blev dræbt, og Thomle meget hårdt såret. Han døde kort efter på sygehuset i Frederiksværk.

Benny Rasmussen, det 3 navn på stenen, blev skudt ved et vådeskud ved Kregme Badehotel, hvor han gik vagt.

Vi bøjer os dybt for disse 3 frihedskæmpere, Men vi bøjer os også for andre, som betalte en høj pris.

3 her fra byen kom i tysk kz-lejr. Betjent Olsen blev taget d. 19. september, da tyskerne tog det danske politi. Han var nogenlunde heldig og kom hjem i god behold

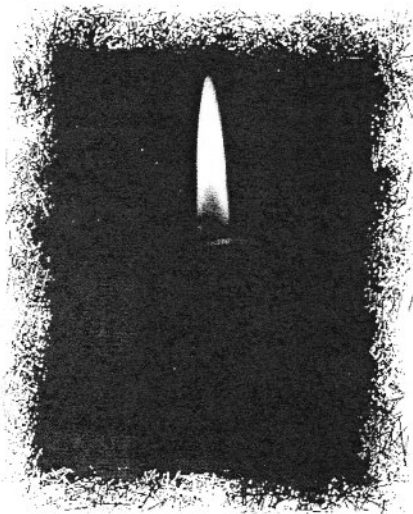
For Karl Ejner Walther Jensen og Otto Jørgensen kom de fra Fre-

deriksværk til et helved. Mirakuløst overlevede begge, men de var dybt mærket på legeme og sjæl.

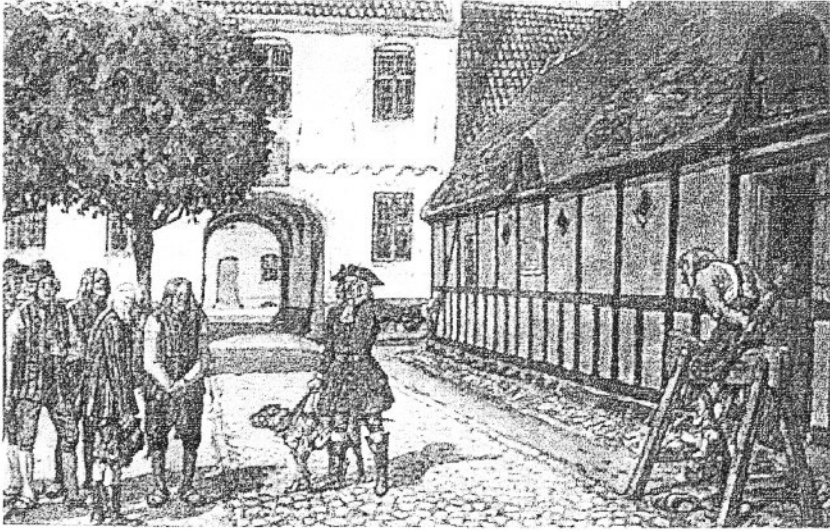
Vi bøjer os også fra de ca. 150 frihedskæmpere her fra området, der havde valgt side, og som helt var klar over, hvad det kunne koste. Modigere mennesker oplever vi ikke.

Hvad kan vi så lære af historien? Jeg startede med et citat. Når uret bliver ret – så bliver modstand en pligt.

Skal vi ved et øjeblik stilhed mindes dem alle og så synge den sang, som for mange frihedskæmpere blev afskeden med livet. Nogle vil trække på skulderen og sige, at det er en salme. Hvis denne salme var en trøst for dem, der gik den sidste vej, inden de blev bundet til en pæl, så kan vi – uanset overbevisning godt ære dem ved at synge en salme.

Træhesten og hundehullet

Der går en historie her på egnen om en bonde fra Torup, der en gang havde forset sig og af den grund var kommet op at ride på træhesten. Mens han sidder der bagbundet og med klodser ved fødderne, stiller en af hans uvenner op og betragter ham. "Du kunne gerne lade mig i fred og gå din vej, Bo. Hvorfor skal du stå der og glo på min forfærdelige blusel", siger bonden. "Hvis du ikke kan tåle, jeg ser på dig, kan du jo bare ride om i en anden gade", svarer Bo.

Træhesten skulle angiveligt have stået ved vagten og det gamle arresthus, der lå ved indgangen til fabriikken.

Indtil for nylig var jeg overbevist om, at træhesten aldrig havde været brugt i Frederiksværk, men vores gode ven Søren Jessen fra Hundested kender historien bedre end jeg, og da han kunne henvise til

både en Danmarkshistorie fra begyndelsen af tyverne af Pontopidan og akter fra en gammel retssag, hvor en bonde var dømt til at ride træhesten, så har jeg bøjet mig. Men det bliver værre endnu.

Når det drejer sig om Værkets historie, betragter jeg Carl Christensens bog "Frederiksværk" fra 1926 som en bibel. Jeg har læst i den mange gange. I bogen nederst på side 38 står følgende: I Artilleriparken fandtes ifølge den mundtlige overlevering i nærheden af vagten et instrument, der ikke bør lades uomtalt; det var træhesten. Classen var næppe blid over for sine bønder, og træhesten har sikkert stået på sin plads for mere end et syns skyld. Og så kommer den historie, jeg har indledt denne artikel med. Jeg havde altså heller ikke læst min historiske bibel ordentligt.

Vi ved, at der meget tidligt i byens

historie blev bygget et arresthus nemlig i 1751 af den franske kanonsmed Peyrembert. Det var faktisk ham, der grundlagde Frederiksværk. Vi ved også, at han opbyggede en efter datidens forhold stor og moderne industri med store smedehamre og med dreje- og boreværker. Det var storindustri, der blev grundlagt. Alt sammen drevet af vandet i den gravede å. Forholdene kan på ingen måde sammenlignes med opbygningen af Stålværket, hvor arbejdere fra det ganske land i hobetal kom til byen for at få arbejde. Peyrembert oplevede ikke en sådan folkevandring. Han havde nogle få folk med, og den øvrige arbejdskraft måtte han finde blandt egnens bønder og i militæret. I dag lyder det fantastisk, at et af de første huse, han bygger, er et arresthus.

Pladsen, hvor denne arrest og den gamle portnerbolig lå og fra 1862 også Tinghuset, ligger i dag som et åbent grønt anlæg. Området op til Arsenalet blev også kaldt artilleriparken. Her et eller andet sted, mon ikke i nærheden af arrestbygningen, skal udyret eller træhesten have haft sin plads.

Tscherning skriver, at der var 3 arrester eller celler for de civile og en for de militære, og han skriver også, at de "besøgende" i arresten langt hyppigere kom fra godset, altså var bønder, end fra arbejderne fra Værket. Sammen med industrien voksede der også langsomt en arbejderklasse frem.

I 1960-erne fik en pædagog her fra byen, Hans Sørensen, den gamle arrestbygning foræret mod, at han rev den ned og kørte stumperne væk. Det gjorde han, og han gen-

opførte bygningen ved sit hus i Fredens Alle. Han fortæller, at han fandt lænker muret ind i væggen, som fangerne havde været gjort fast ved. Det, at huset kunne rives ned og genopbygges, fortæller, at det har været en solid stenbygning. Der skulle passes godt på de indsatte. Men det fortæller også, at det var meget hårde metoder, der blev taget i anvendelse for at tvinge bønderne til at gøre, som herskerne ønskede, det vil sige arbejde hårdt og i lang tid. 8 timers dagen var ikke opfundet endnu. Den tid, bønderne fik overladt til at drive deres eget landbrug i, var meget begrænset.

Da Peyrembert kom her til egnen i 1751, slog han sig ned i de boliger, der var bygget til agatsliberne. Og det var faktisk også ham, der lagde grunden til den først del af Arresødalparken.

Classen ville også bo et stykke vej fra støj og møg fra Værket, så han slog sig først ned i Fiskerhuset, og siden byggede han Bakkehuset, inden han byggede Arresødal slot, først den nordlige, siden den sydlige fløj og endelig hovedbygningen, der først var færdig i 1785. Selv om Arresødal blev ophøjet til en hovedgård (herregård) og drevet som sådan, så tror jeg ikke, at der har været nogen træhest her. Et af den slags udyr har også været nok.

Anvendelse af træhest var op gennem 1780-erne ved at glide ud, men det var først ved en forordning af 8. juni 1797, at brug af træhest, hundehul og den spanske kappe blev helt forbudt. I årene op til denne dato var der gået en heftig debat, som betød, at disse barbariske straffemetoder stort set var

afskaffet, før den nævnte forordning kom. Classen var en hård hund i forhold til egnens bønder, så det skulle ikke undre, om han var en af de sidste, der anvendte de barbariske straffemetoder. Arresthuset med sine "hundehuller," som her er omtalt, har jo været i brug også i E. P. Tchernings tid.

Men tilbage til træhesten.

Forhistorien til bøndernes forhold til godsejerne eller til adelen fortæller sig, men op gennem middelalderen ved vi, at bønderne blev mere og mere undertrykte, og efterhånden havde godsejerne - herremændene - tiltaget sig hånd- og halsret over den almindelige bonde.

Det var slavelignende forhold, mange bønder levede under, men hvornår træhesten kom i brug, hvorfra den kom, og hvor udbredt den var, ved vi heller ikke. Vi kender den fra mange mere eller mindre gode historier. Det er dog fra skønlitteraturen, vi har de fleste fortællinger, men her har vi dem også i rigt mål.

Blicher har træhesten med i De tre Helligaftner. Carit Etlar har den med i Gøngehøvdingen, hvor han lader en kvinde ride den, det var ganske vist den lede Kulso. Han beskriver også træhesten i en bog, der hedder Junkeren på Agersbøl. Der er andre forfattere, hvoraf nogle måske er helt eller delvis glemt i dag. Hvad siger en C.A. Thyregod, Rasmus Randlev, Bertel Elmegaard, Knud Skytte folk i dag? Men de har alle skrevet om træhesten. Vi kan også nævne Karen Blixen, der i Sorgager giver en dramatisk beskrivelse af træhe-

sten og herremændenes vilkårlige magt over det, der under et kaldtes almue.

Begynder man at grave, så er det småt med kendsgerninger. I dag ved vi ikke ret meget om, hvor ofte træhesten blev brugt, og for hvilke forseelser den blev anvendt. Vi kender heller ikke noget til denne modbydelige strafs fysiske indvirkning på den enkelte bonde. Hvor lang tid skulle der gå, før han igen var arbejdsduelig? Og hvordan et ridt eller truslen om et ridt blev opfattet af bønderne? Det samme kan i øvrigt siges om andre af de barbariske straffemetoder, der blev anvendt.

De skriftlige kilder er meget sparsomme. Det er meget symptomatisk for al vor historieskrivning. Vi har mange skrivelser om de store og stolte vikinger, men ikke meget om de trølle, de havde til at udføre det meste arbejde. Vi læser om konger, herremænd og om slotte og herregårde, men næsten ikke noget om hytter og de boligforhold, de underste lag af befolkningen levede i.

Der gik f.eks. mange år, før Arbejdermuseet blev anerkendt, og mange år før også de underste lag af befolkningen blev en naturlig del af historien og af forskningen.

Når alt det er sagt, så er der i den historiske litteratur dog nogle få og korte beskrivelser. C.F. Allen skriver således i sin "Håndbog i Fædrelandets Historie", som jeg mener er fra begyndelsen af 1800-tallet følgende: "Viste bonden nogen uvillighed til at forrette det pålagte arbejde, da var forvalteren, forpagteren, ladefogden, skytten og udrideren rede til med pishen eller

stokken at indprente ham lydighed.”

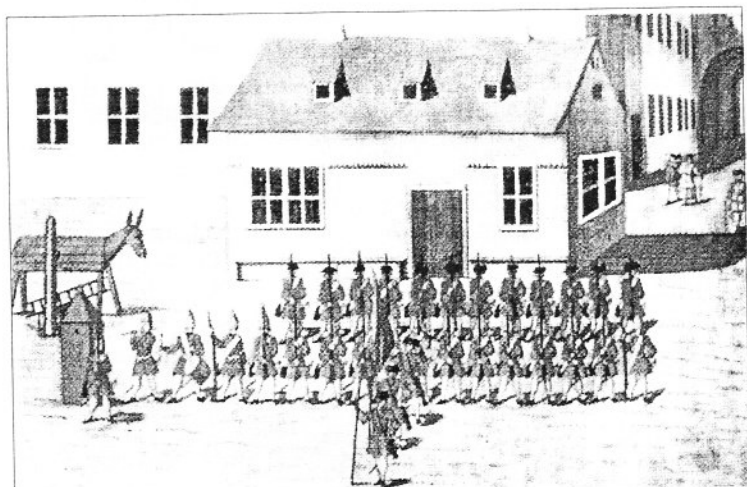
Vi kan læse, at det ikke kun var herremanden selv, der kunne tugte den genstridige bonde, men også de mellemledere, han havde ansat.

Middelalderens begreber om ubetinget hørighed og lydighed bestod endnu i al deres strengthed i begyndelsen af 1700-tallet, og begik bonden noget, der kunne udlægges som krænkelse heraf, da kunne herremanden ved barbariske straffe som træhest, halsjern, spansk kappe, hundehul osv. minde ham om, at han var træl, der havde pligter, men ingen rettigheder.

Hos Frederik Barfoed i "Fortællinger af Fædrelandets Historie" hedder det: "Hoveriet havde udviklet sig til ren trældom, og var bonden uvillig til at gøre, hvad der pålåg ham, fik han i hundehullet

den undervisning i hørighed og lydighed, som han savnede, eller man satte ham velbesporet på træhesten". Her får vi oplyst, at det ikke var nok at sætte den stakkels bonde op at ride på en skarp planke, men han skulle også forsynes med spore. Velbesporet betyder, at der var hængt vægte i benene. Barfoed fortsætter med at fortælle, at man kunne spænde bonden i halsjern eller gabestokken, iføre ham den spanske kappe, alt som det behagede hans lune fulde "nådige" herre eller dennes forvalter, ladefoged, skytte, udrider, eller hvad dette vilde kobbel af umenneskelige bondebøddler kaldte sig.

Hos Edvard Holm i "Danmarks Riges Historie" nævnes træhesten kun i forbifarten, men han taler om det forpinte og demoraliserende i bøndernes kår, og om det nedværdi-

Træhest og pæl ved hovedvagt.
Antages at forestille hovedvagten ved Københavns slot på
Frederik IV.s tid, men synes påvirket af et tysk stik.

Efter træsnit i Nationalhistoriet

gende i stavnsbåndet, der forvandlede bønderne til trællenslægt.

Om slutningen af perioden (1772 – 1784) siger han, “at råhed og brutal vilkårlighed var mindre end tidligere, således som det viste sig ved, at brug af træhesten stærkt begynder at tage af”.

Jeg kunne nævne andre, der stort set siger det samme, men lad dette være nok.

Der er ikke bevaret en træhest, og det er meget småt med tegninger af hesten, men vi har dog en, der angiveligt er fra Hovedvagten i København. Den lå ved Kgs. Nytorv, og en lille gade hedder i dag Hovedvagtsgade. Og vi har et andet billede fra en herregård i Vendsyssel, hvor den stikker hovedet frem. Vi har også en vægt eller “spore”, som angiveligt er brugt til at hænge i benene på dem, der måtte ride træhesten.

Prygl var nok den straf, der oftest blev anvendt mod bønderne. I de skrifter, man har bevaret, tingbøger osv., berettes der om prygl oftere end andre straffe tilsammen. Det kunne være prygl i marker, hvor bønderne

arbejdede, eller det kunne være prygl, hvor bonden var bundet til pæl. (se pælen ved Træhesten).

Man havde også andre straffemidler. Fra byerne kendte man den spanske kappe, men gabestokken kendte man nok de fleste steder i Danmark, hvor den ofte var stillet op ved kirken. Jeg har fået fortalt, at der var en gabestok ved Melby kirke. Her kunne både være tale om en gabestok, hvor den formastelige kunne stå op med hoved og hændet gjort fast, så flugt og forsvar var umuligt. Vi kender dog også til gabestokke hvor hænder og ben var lukket fast, så den, der skulle straffes og ydmyges, måtte sidde ned.

Det, vi kan slå fast, er, at bøndernes livsbetingelser var meget barske og undertrykkelsen grusom og hård, men da bønderne også var arbejdskraft, var der nogle, der begyndte at forstå, at når bønderne var nedbrudte og kuede, var de ikke nogen god og stabil arbejdskraft, så nogle af godsejerne begyndte at råbe vagt i gevær og blev talsmænd for, at den grove brutalitet måtte afskaffes. Og netop denne opfattelse slog igennem i sidste del af 1700-tallet og var under fuld udvikling, da Arresødal og Grønnesgård blev bygget.

Jørgen Tved

Herregården, Dronninglund i Vendsyssel o. 1750. Bag det lille hus i forgrunden ses hovedet af forkrop af træhesten. Dette synes at være den eneste billedet af en træhest ved en herregård.
Ene Jørgen Tvedes - De kat. bildeark.

Besættelsen set og oplevet gennem barnets øjne!

*Edith Havmand Hansen,
8.12.1938, boede i Viborg fra 1943.
Viborg var Garnisonsby og havde
derfor et stort kontingent tyske sol-
dater.*

*Jeg sender dette efter den gode stund i går i Mindelunden og senere ved det spændende foredrag, som Jørgen Tved holdt i aftes i Krudthuset. Jeg levede jo trygt og godt, og dog kan jeg stadig fornemme de angstfornemmelser, jeg havde som lille pige. Så midt i alle de voksnes tanker og refleksioner sender jeg mine set med barnets øjne. Med venlig hilsen
Edith*

Vi boede i Lille Sct. Hansgade 24a, en gammel købmandsgård, hvor vores stueejlighed dagligt passeredes af de tyske soldater.

Jeg lille pige sad på knæ i klubstolen, med kun hænder på stole-ryggen, og kun lige øjnene over kanten af vinduet, så jeg hurtigt ville kunne dukke mig, hvis de ville skyde mig, for det var jeg sikker på, at de måske kunne finde på at gøre.

En nat faldt jeg ud af sengen i soveværelset, da der kom et frygteligt brag, der rystede huset i sin grundvold, jeg var rædselsslagen, og har som voksen fået at vide, at der var foretaget en sabotage i St. Sct. Hansgade.

Mor blev forladt af min far i

1943, og mor var nødt til at søge fra Mammen til Viborg, hvor hun fik arbejde på Viborg Sindssygehospital i køkkenet.

Hun havde ingen til at passe mig, men så trådte tante og onkel i Fredensgade til, og der blev jeg så passet, indtil der blev en plads hos Søster Emma på Asylet.

Mor fulgte mig hen til hjørnet af Mathiasgade, hvor der så var en lige vej op til tante og onkel, men oh skræk, så sikkert som amen i kirken kom de store væmmelige og uhyggelige tanks altid rumlende og skrumlende ned ad Gothersgade, hvor jeg kunne se en tysk soldats stålhjelm rage op gennem lugen, og den kom hver dag lige præcis på samme tid omkring hjørnet, når jeg kom gående.

Så gemte jeg mig bag de kæmpestore runde kuglesten ved Kredit-

foreningen, til de var helt væk, og jeg fik altid skældud, og nogen gange et smæk bag i af tante, der var lidt skrap.

Hvorfor mon jeg ikke fortalte nogen om min skræk og angst?

Mor blev gift anden gang med en dejlig mand, møllersvend Søren Lindgaard, som arbejdede i Viborg Korn- og Foderstof. En aften bredte sig en mærkelig og uhyggelig stemning i stuen, mor var så underlig, men fortalte ikke noget, forsøgte sikkert at være rolig, men et barn fornemmer alt.

Det var, fordi Søren ikke var nået hjem, inden udgangsforbuddet trådte i kraft.

Og så lettede stemningen sig pludseligt, og mor næsten råbte: "Det er Søren, der kommer op af trappen nu"! Ved ikke, hvad han lavede efter den forbudte tid derude??

Når mor, Søren og jeg skulle hjem fra et besøg hos moster Gunhild og onkel Jens oppe i Skottenborg, så var det også sikkert, at luftalarmen satte i gang oppe på vandtårnet, så tog de mig i hænderne og løb med mig hængende med benene bagud i luften. Det kunne under normale omstændigheder sikkert have været sjovt, men her var jeg bare rædselsslagen. Og siden var jeg bange for vandtårnet, når det var mørkt, og gik kun forbi med lukkede øjne. Ja, selv i dag så mange år efter, gyser det i mig, hvis jeg passerer et. En dag faldt der en faldskærm ned i vores gård, ikke en stor med nogen i, og jeg aner i dag ikke hvordan og hvorfor?

Men der var nok til en kjole til mig af noget tykt og blankt og

hvidt stof, og hvor blev jeg fin og meget stolt.

Jeg var på sommerferie hos bedstemor og bedstefar i Fjellerup på Djursland omkring 1944.

Der kører en motorcykel med sidevogn og en fin bil (en sedan og en ordonnans fik jeg at vide som voksen) op foran landarbejderhuset.

Ind kommer ordonnansen og spørger bedste, om de kan købe eire (æg, ved ikke, om det er korrekt stavemåde). Bedstemor svarer rasende på ravjysk: "Skal han kalde mig en hejre, kan han forføje sig"! Og han forsvandt skyndsomst ud af døren.

Men nu kom den flotteste mand, jeg nogensinde havde set, ind af døren og tog sin kasket af og spurgte bedstemor høfligt om et eller andet.

Så kiggede han på mig og tog mig op på skødet og sad og strøg mig over håret. Jeg forstod ikke, hvorfor han havde tårer i øjnene og så ked ud af det. Så forærede han mig et fint gråt og smalt etui med et spejl og en kam i en lille lomme, og der var små sorte korsaftegninger på etuiet.

Jeg kunne mærke, at bedstemor var meget vred, så jeg blev lidt bange, og da han var gået, rev hun etuiet ud af mine hænder og knækkede og brækkede det midt over. HVORFOR var bedste så vred på mig og den rare mand med kasketten, og hvorfor måtte jeg ikke beholde det fine spejl, græd jeg?

Jeg kan jo tydeligt huske, når radioen sendte fra London, så skulle jeg være stille, men d. 4.maj 1945

om aftenen oplevede jeg, at folk blev splittergale, for de rev de grimme sorte gardiner ned fra vinduerne. De råbte og skreg, og mor og Søren glemte helt mig og løb ud på gaden, hvor der var en råben og en skrigen.

Jeg gemte mig nede under spisesstuebordet, for nu måtte de da komme de grimme tyske soldater og tage dem alle sammen til fange, det var jeg sikker på. For mig blev befrielsesaftenen en angstfyldt aften.

Kort efter befrielsen var der en stor menneskemængde på Stænderpladsen ved siden af Østre Landsret, hvor der blev holdt taler

og sunget. Jeg stod midt imellem mor og Søren, ben og rumper, kan kun huske stemmer, sang, ben og rumper.

Men kan fornemme og huske stemningen af lys, glæde og opløftet stemning.

Det, jeg tænker på i dag, er, at den gang var der ingen, der tænkte på at fortælle børn noget som helst, så derfor blev det hele meget mystisk, uforklarligt og angstfremkaldende.

Det var gjort i den bedste mening for at beskytte børnene, men det var forkert vurderet intet at fortælle, og selvfølgelig på det niveau et barn var.

Edith Havmand Hansen.

En lærke letted

Melodi: Math. Christensen 1945 - Tekst: Mads Nielsen 1945

*En lærke letted, og tusind fulgte,
og straks var luften et væld af sang.
De tusind tårne tog til at tone,
så landet fyldtes af klokkers klang,
og byer blomstred i rødt og hvidt,
og det var forår og Danmark frit,
ja, Danmark frit.*

*Det var en morgen som tusind andre
og ingen morgen i tusind år,
da Danmark vågned med klare øjne
til glædestimer og frimandskår,
og landet lyste fra sund til klit,
for det var forår og Danmark frit,
og Danmark frit*

*Vi mindes stille de tapre døde,
hvis navne lever i Danmarks navn,
og takken søger til dem, der segned,
og dem, der sidder med tunge savn.
Gud trøste dem, der har lidt og stridt,
til det blev forår og Danmark frit,
og Danmark frit.*

*Men du, som styrter de stoltes riger
og løser fangne af bolt og bånd,
dig flyver hjerternes tak i møde,
vor skæbne er i din stærke hånd.
Nu er det forår og Danmark frit,
Velsign det, Herre, fra sund til klit,
fra sund til klit*

Mange af de elskede højskolesange er blevet til i forbindelse med krige, som Danmark igennem historien har deltaget i. Denne sang omhandler begivenhederne den 5. maj 1945, hvor den tyske besættelse af Danmark hørte op

Edith Havmand Hansen

Vi fik et navn og en historie.

I Prøven nr. 17 fra marts 2008 bragte vi 2 fotos fra udgravningen af Dronningholm i 1934.

Vi havde navnene på 2 af de i alt 4 personer, vi så. Nu fik vi et til. Rasmus Peter Hansen var en stor og stærk skovarbejder, der om vinteren tjente sit daglige brød med håndsav og økse i skovene. Ind i mellem tjente han bønder, og i 1934 gravede han på Dronningholm. Alt skete naturligvis under ledelse af en ansvarlig arkæolog.

En dag havde en af graverne fået fat i en gammel stegepande. De fik gravet den ned i jorden i det stykke, Rasmus Peter efter frokost skulle i gang med. Der gik ikke lang tid, før stegepanden kom frem. De ud i historien meget kyn-

dige gravekarle fik Rasmus overbevist om, at han nu havde fundet selve dronning Dagmars stegepande. De fik Rasmus til telefonen, hvor han kunne oplyse arkæologen om sit sensationelle fund, og han fik den samme gode mand til at forlade sit støvede studerekammer og på cykel begive sig til Dronningholm. Rasmus fik at vide, at det, han havde fundet, var et gammelt og helt ubrugeligt stykke jern, der aldrig havde været blot i nærheden af dronning Dagmar. De 3 arbejdskammerater fik sig et godt gri bag Rasmus Peters ryg. At gøre det åbenlyst var der ingen af dem, der havde mod til, hans hænder var alt for store.

Vinderød var størst.

Kan du forestille dig, at Vinderød sogn var større end Frederiksværk. Da Jan kom med den påstand, trak vi på skuldrene og mente, han var skør. Men Jan talte ud fra den rigtige viden. Han har været i de gamle og tykke bøger, og her kan man læse de faktiske tal. Vinderød bestod i 1787 af 591 personer incl. soldaterne på kasernen, som i øvrigt ligger der endnu, nemlig den smukke bygning på højre side af vejen lige før Arresødal broen, når man kommer fra Frederiksværk.

Vinderød voksede. I 1801 var der 861 personer. I 1834 et pænt spring i udviklingen. Nu var der 1204. I 1845 måske en vis afmatning, men

antallet var dog nået 1274 personer.

Disse tal skal sammenlignes med Frederiksværk, hvor der i 1880 kun boede 897 personer, men også Frederiksværk havde vokseværk, så i 1890 var der i alt 1109 personer.

Se, nu var Jan blevet træt af at læse i de gamle skrifter, men nu havde han også bevist, at Vinderød i mange år var større end Frederiksværk.

I redaktionen må vi bøje vore hoveder. Kendsgerninger er nogle stærke krabater at komme uden om, så tak til Jan. Næste gang tror vi på dine påstande, men du må meget gerne igen finde nogle gode historier i de støvede skrifter.

Mine bedsteforældre

Fortsættelse Af Kuno Siewartz Nielsens erindringer

Frederiksværks hovedgade, Nørregade, fortsætter mod nord forbi det nu nedlagte Krudtværk, til den ender i en stor rundkørsel. Her går en vej mod øst bag om Tranemosen og videre mod Hillerød. Nordpå går en vej mod Helsingø, en anden mod Liseleje og mod vest mod Lynæs og Hundested.

Dengang, jeg var Frederiksværker, lå der på hjørnet et stort gartneri, der ejedes af en gartner Knudsen.

Det var en yndet spadseretur at "vende gartner Knudsens hjørne". Midtvejs mellem Knudsens hjørne og Krudtværket gik en lille lukket vej mod vest. Det var Nyhusegade. Det var nu ikke særligt nye huse,

der lå der, navnet stammer vel fra dengang, husene var nye. På begge hjørner af Nyhusegade lå der et par store virksomheder, i alt fald efter datidens målestok. Pudsigt nok var begge indehaverne af tysk afstamning. Den ene var Ehrbans rugbrødsfabrik, der fremstillede rugbrød til store dele af Nordsjælland. Hans søn, der også var bager, havde købt konditor Pedersens forretning i selve hovedgaden, og blev kendt for sit fine sigtebrød, der blev -og stadig bliver solgt fra en lille butik på Nørrebrogade, som "Frederiksværkersigtebrød"

Det store rugbrødsbageri er holdt op med at være bageri, og jeg ved fra avisen, at man skændes bravt

om, hvad bygningen skal bruges til. Et stort supermarked vil gerne have det og indrette forretning. På det andet hjørne lå et stort garveri, der med gårdsplads optog hele den side af gaden.

Lige efter bageriet lå så de lange lave huse, og i det første af dem boede mine bedsteforældre på mødrene side.

Farfar havde mistet sin første kone, der var mor til min far. Selv døde han, inden jeg kom til verden. Hans anden kone døde, medens jeg var så lille, at det ikke stod for mig, og jeg nåede aldrig at se hende. Så det er altså kun min morfar og mormor, jeg kan berette om.

Bedstefar og bedstemor boede i en lille lejlighed, der var lavt til loftet, og stuerne var små. Lejligheden bestod af et lille køkken, hvor Bedste lavede mad på et fint petroleumsapparat. Gas var der ganske vist i byen, men det var ikke alle, der havde en sådan luksus.

Så var der to små stuer og endelig i køkkenet en trappe op til loftet. Det loft er en historie for sig. Jeg tror kun, at jeg en enkelt gang har været oppe på det loft, for det var tabu for alle andre end Bedstefar. Her havde han gemmested for en masse ting, og han tillod ingen at komme og lave uorden i hans gemmer. En af de mærkeligste ting, der var opmagasineret, var aviser. I store stabler lå her aviser fra år tilbage -pænt ordnet i år-gange og bundtet sammen.

Og nu kommer det sjove. Skulle du have en avis hos Bedstefar for at pakke noget ind, måtte du ikke tage en, der var otte dage gammel. Det var den sikreste måde at blive

uvenner med ham på. Næh, skulle du bruge en avis, gik Bedstefar på loftet og fandt den ældste avis, der var på lager. Den kunne godt være 20 eller 30 år gammel. Aviserne fra i går eller i forgårs blev samlet, til årgangen var komplet, inden den blev bundtet og anbragt på loftet. At det var lidt skørt, skulle man ikke fortælle Bedstefar, og han forstod ikke, at den gamle avis, der måske var 30 år gammel, havde langt større værdi end den, der var 3 dage gammel. Men sådan var systemet.

Bedstefar havde i øvrigt mange systemer. Et af systemerne var hans selvopfundne kontrolreder til sine høns. De var så indviklede, at selv hønsene knap kunne finde ud af det. Samtidig var hver rede udrustet med en tavle, hvor hønsenes nummer blev noteret samt hvor mange æg, der blev lagt. Systemet var så indviklet, at det undertiden skete, at hønen ikke kunne komme ud af reden efter endt æglægning, men pænt måtte vente, til Bedstefar kom og slap den ud.

Selve hønsehuset og udhuset var noget for sig. Bedstefar byggede ustandselig til. Efterhånden var det ikke ligefrem noget arkitektonisk mesterværk. Det lignede snarere en Wild West by fra en amerikansk cowboyfilm. Bedstefar havde stadig planer om udvidelse. Selv da han var i 70'erne sagde Bedstefar "Engang med årene skal jeg have lavet det sådan og sådan". For at komme tilbage til aviserne. Da Bedstefar døde, og der skulle ryddes op på loftet, kørte man alene en hel vognladning aviser væk.

Bedstefar var oprindelig skræd-

der. Jeg kan ikke huske, at han har arbejdet som skrædder. Det eneste, jeg kan huske om hans evner som skrædder var, at han og Bedstemor lavede de skønneste Kludesko - undskyld tøjsko, for som Bedstefar sagde:

„Han arbejdede ikke med klude“.

Af tøj blev der syet en sål på ca. en tommes tykkelse, overlæderet var af skønne tæpperester, dem fik Bedstefar fra noget familie, der var ansat hos C. Olsens Tæppelager på Højbro Plads. Det var små firkanter, der havde været brugt til prøver.

Der kunne lige blive overlæder til et par sko af en sådan prøve. Det var i øvrigt en fast julegave fra dem begge til os alle. Bedstefar havde altid haft mange jern i ilden. Han havde en overgang været bestyrer af et Carlsbergdepot. Der havde vistnok været lidt med intriger, da han mistede det. Jeg husker da, at han havde en vis bitterhed mod sin efterfølger. Han var også reservetjener, et job han mistede på grund af afholdsbevægelsen. Bedstefar var afholdsmand og medlem af Logen „Trofast Enighed“. En dag fandt nogle medlemmer ud af, at Bedstefar overtrådte et af budene om, at man ikke måtte nyde eller byde spiritus. Da man mente, at Bedstefar som tjener bød andre på spiritus, ville man have ham ekskluderet. Selv mere fornuftige menneskers forklaringer om, at det jo ikke var ham, der bød, men kun serverede, prellede af på fanatikerne, så Bedstefar måtte ud af foreningen.

Det betød dog ikke, at han begyndte at drikke spiritus.

Bedstefar havde desuden i sine yngre dage været spillemand; han spillede violin og spillede til baller og fester. Violinen hang stadig på væggen. En anden sjov ting var Bedstefars ofte noget særegne meninger, at man ikke måtte tørre det støv af, der lå under strengene, så mistede violinen noget af klangen, sagde han.

Jeg har nogle gange, når der var familiefest, og Bedstefar var i særligt godt humør, set ham tage violinen ned fra væggen og give et nummer. Hans glansnummer var den gode gamle „Jomfru vil du med i skoven“, Den fik vi for fuld udblæsning. Der røg nok indimellem *et* par finker af panden, men i Bedstefars musikertid var man ikke så kræsen, Alle disse ting var overstået på den tid, hvor jeg kan huske mine Bedsteforældre. Nu havde de deres aldersrente at leve af, men med Bedstefars energi kunne han ikke sidde stille og være pensionist, Han havde fået en lotterikollektion i varelatteriet, og det gav ham anledning til at give sig selv en masse arbejde. Bortset fra at han førte indtil flere lister over seddelindehaverne og deres eventuelle gevinster, så sad han ikke og ventede på, at man selv skulle komme og forny sedlerne, Næh, han kørte skam selv rundt til folk, når fornyelsen stod for døren. Han var også opkræver i foredragsforeningen. Den havde ca. 600 medlemmer, som Bedstefar hver måned i vinterhalvåret besøgte for at hente kontingentet på 50 øre.

Man havde dengang ikke de lokale reklameaviser som nu; så skulle handlende eller andre have meddelelser ud i byen skete det i

form af løbeseidler. Et job som Bedstefar bestred med megen akkurate, tesse,

Det gav ham i øvrigt lejlighed til at føre flere lister, Han elskede papirarbejde. Jeg tror, det gav ham følelsen af at være en slags kontorchef. Jeg fik en gang lov til at hjælpe ham med at dele reklamer ud. Det var det helt store nummer. Først blev alle reklamesedler talt for at konstatere, om der nu var det antal, der skulle være, og at ikke trykkeriet havde snydt, så blev byen inddelt i distrikter, der blev så optalt det antal eksemplarer, som Bedstefar mente passede til det distrikt. Og så startede ellers uddelingen. Jeg blev meget nøje instrueret om kun at uddele et eksemplar til hver husstand. Jeg ved det ikke, men jeg er sikker på, at Bedstefar nøje talte, hvor mange der blev udleveret, for når vi kom hjem, blev resten af reklamerne talt og sammenlignet med det antal, der var taget med hjemmefra.

Han inkasserede også regninger for folk. Det gav ham lejlighed til at føje en ny titel til de mange, han havde i forvejen, så i den tid, jeg kendte ham, var han inkassator N.P. Nielsen.

Jeg kan huske, at han gik meget op i sit kontorarbejde. Kom man derud, og han var i gang, blev man altid advaret om ikke at røre "mine papirer".

Desværre blev der sat en brat stopper for hans aktivitet.

Bedstefar færdedes på sin cykel som en københavnsk svajer. Den var ikke for driftsikker, men han tålte ikke, at andre rørte ved den. Et tilbud fra min far om at gi' den et eftersyn blev bestemt afslået.

Det førte til, at forhjulet en dag, da Bedstefar var på vej ned ad Hanehovedbakken, brød sammen, og bedstefar havnede i grøften. Tilsyneladende var der ingen større skade sket, men efterhånden viste det sig, at han havde slået hovedet.

Det havde til følge, at først begyndte hukommelsen at svigte, og siden viste det sig, at hjernen ikke var helt uskadt. Han måtte opgive at fare rundt i byen og omegnen og blev delvis lænket til sin stol. Desværre gav det sig også udslag i, at han blev pirrelig og irriteret, hvad der især gik ud over Bedstemor. Men hun fandt sig med engleblid tålmodighed i alt. Han kunne f.eks. godt finde på at sidde og undre sig over, at han aldrig hørte fra sin bror Carl. Det var nu ikke så underligt, for Carl havde været død de sidste 15 år.

Jeg var derude engang, hvor han forlangte mad. Bedstemor trissede så ud og smurte mad til ham. Da hun kom med maden, vrissede han "hvad skal det, ta' det væk", så gik bedstemor ud med maden igen. Ti minutter efter sagde Bedstefar "Hvad bliver det til med den mad"? Stille og roligt hentede Bedste så maden igen. Ingen andre end netop Bedste kunne ha' klaret at være sammen med ham de sidste år. Derfor var det godt, hun overlevede ham.

Foreningsarrangementer

Tur til Æbelholt Kloster Onsdag den 11. juni kl. 19.00

Æbelholt Kloster var i middelalderen Nordens største augustinerkloster.

Museumschef Finn Erik Kramer og tandlæge Henning Aaberg viser rundt og fortæller om historien, udgravninger, skeletter mm.

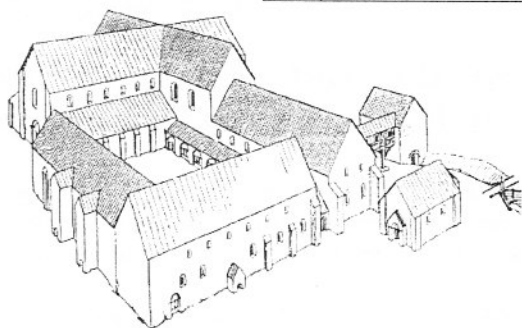
Begrænset deltagerantal. **Tilmelding er nødvendig.** Senest 6.juni til

Bengt Sørensen tlf. 47 92 38 44 eller

Carl Jensen tlf. 47 74 93 35

Egenbefordring.

Vi mødes ved klosteret kl. 19.

Sankt Hans Aften Hjemmeværnsgården Arresødal Mandag d. 23. juni

Fra kl. 19.30:

Folkedanserne

Stjernekoeret synger

Du kan købe øl, vand, kaffe og kage

Fra kl.21:

Bålet tændes, Fællessang

Båltale ved multikunstner Leif Nielsen, Vinderød

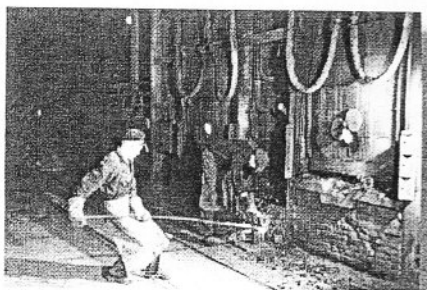

Onsdag den 27. august kl 14.00
Byvandring med Museumsleder
Frank Allan Rasmussen
Det Danske Stålvalseværk og DanSteel

Kun de færreste har set DDS inde-
fra. Sammen med museumslederen
og repræsentanter fra værket går
vi gennem de gamle haller og det
forhenværende virksomheds-
museum og slutter med et besøg i
pladeværket, hvor de hvidglødende
blokke udvalses.

Af sikkerhedshensyn kun max. 50
deltagere. Tilmelding inden 20.
august til

Bengt Sørensen tlf. 47 92 38 44
eller Carl Jensen tlf. 47 74 93 35

Søndag den 7. september
Bustur til Kastellet og besøg i Nyboder

Kastellet i København er et gammelt smukt fæstningsanlæg med en lang historie også som fængsel for historiske fanger. Mange gamle bygninger bag de renoverede volde og med mange kanoner fra Frederiksværk.

Vi besøger også flådens gamle boliger "Nyboder"

Vi vil blive vist rundt af dygtige guider.

Prisen er kr. 300,- for medlemmer
og kr 325,- for ikke medlemmer.
Beløbet dækker udgifter til bus,
guider og spisning.

Bussen afgår fra
Gjethuset kl. 9.00
Kregme kirke kl. 9.10
Ølsted Brugs kl. 9.20

Tilmelding inden den 25. august
til

Bengt Sørensen tlf. 47 92 38 44
eller Carl Jensen tlf. 47 74 93 35

Mandag den 8. sept. kl. 19.30
“Holger Danske”
Foredrag i Sognegården i Melby
ved arkivar Peter Birkelund

Modstandsorganisationen Holger Danske var den største sabotageorganisation i Danmark under besættelsen. Den blev startet i foråret 1943 af Tom Søndergaard som en lille sabotagegruppe og voksede, trods arrestationer og flere organisatoriske rekonstruktioner, til en organisation, der ved befrielsen kunne mønstre flere hundrede mand. Selvom Holger Danske var dannet som en illegal sabotagegruppe, kom drab på danskere i tysk tjeneste – de såkaldte ”stikkerlikvideringer” – til at fylde mere og mere, som krigen skred frem. Flere af de mest kendte modstandsfolk var medlemmer af Holger Danske, bl.a. ”Flammen” og ”Citronen”.

Foredraget vil belyse Holger Danskes organisation, de ledende enkeltpersoner og den illegale indsats med sabotager og likvideringer. I efteråret 2008 udkommer foredragsholderen med en bog om Holger Danske. Peter Birkelund er arkivar, ph.d. og seniorforsker på Rigsarkivet.

Bemærk, at dette foredrag afholdes i samarbejde med aktivitetsudvalget fra Melby Menighedsråd. Bemærk også, at det finder sted i Sognegården i Melby. Der er kun plads til 90, så kom i god tid.

Onsdag den 17. september, kl. 19.30
Kunsthistoriker, mag. art. Kirsten Dannesboe
Et kalkmaleriværksted omkring Isefjorden fra
1400-tallet

I Danmark har vi i vore kirker bevaret et rigt materiale af kalkmalerier, der kan fortælle om den tids trosliv og hverdagsliv etc. Et nutidigt aspekt er kommunikation gennem billeder - og Isefjordsværkstedets over 20 udmalinger fortæller både livligt og belærende ud fra de bibelske fortællinger og de meget populære legender.

Industrimuseet Frederiks Værk

Adm. og Byarkivet

Tlf.: 47 72 06 05

Åbningst. ti - fr 10 - 14

Krudtværksmuseet

3. maj til 15. sept.

+ påske + uge 42

Arsenalet

28. juni til 15. sept.

+ efterårsferie

Knud Rasmussens Hus

20. marts til 19. oktober

Entré: Voksne 30 kr. Børn og unge under 18 år gratis. Billetten gælder til alle tre museer. Omvisning kr 500 mod forudbestilling.

Hundested

Lokalhistoriske Arkiv

Tlf. 47 98 10 10

ma.10 - 12, ons. 16³⁰ - 17³⁰

Frederiksværk Brandmuseum

Lørdag kl. 11-13

- eller efter aftale

Disse virksomheder støtter Historisk Forening

Fr. værk Folkebibliotek
Torvet 41
3300 Frederiksværk
Tlf. 47 78 41 00

Nordea Bank
Torvet 37
3300 Frederiksværk
Tlf. 47 72 24 11

Det Classenske Fideicommis
Tromnæs Alle
4800 Nykøbing F

Danske Bank
Nørregade 6
3300 Frederiksværk
Tlf. 47 76 70 00

Knudsen Plast A/S
Industrivej 21
3300 Frederiksværk
Tlf. 47 76 01 01

Dan Steel A/S
Havnevej 33
DK 3300 Frederiksværk
Tlf. 47 77 03 33

Bog og Ide
Nordcentret
3300 Frederiksværk
Tlf. 47 52 40 01

Hans Holgers Cykler
Vinderød Skov 3
3300 Frederiksværk
Tlf. 47 72 23 23

Skolebib. Enghaveskolen
Skolevej 1
3300 Frederiksværk

Arresødal Privathospital A/S
Arresødalvej 100
3300 Frederiksværk
Tlf. 47 78 19 00

Frederiksværkegnens

Historiske Forening

Kontingent:

Personligt medlsk. 100 kr.

Husstandsmedlsk: 150 kr.

Firma og institution: 500 kr.

- - under 6 ansatte: 250 kr.

Bliv medlem! Det betaler sig..

Har du spørgsmål til foreningen?

Ring til Carl Jensen 47 74 93 35

Fmd Bengt Sørensen 47 92 38 44

mail til Christina Ax på

fhf@mailme.dk

“Har du betalt kontingent for 2008. Foreningen kan kun opretholde et højt aktivitetsniveau, hvis vi har et stort antal medlemmer, så lad endelig naboen høre om foreningen også. Vi takker for den støtte, vi har fået hidtil og glæder os til at se jer ved vore arrangementer i fremtiden”